

بِسْمِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Fecr Yayınları: 40

Nüzulünden Günümüze
KUR'AN VE MÜSLÜMANLAR
(*Nasıl Okudular, Nasıl Okumalıyız?*)

Prof. Dr. M. Zeki DUMAN

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika No: 13178)

Mizanpaj & Kapak
FCR
Baskı / Cilt
SALMAT BASIM YAYINCILIK
Büyük San. 1. Cd. No: 95/1 İskitler
Tel: 0312. 341 10 24 ANKARA

6. Baskı: Mart 2016

ISBN: 978-605-9652-01-8

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 Ulus-Altındağ/ANKARA
Tel: (0312) 310 08 60 (pbx) - Fax: (0312) 311 47 89
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

Nüzulünden Günümüze
KUR'AN VE MÜSLÜMANLAR
(Nasıl Okudular, Nasıl Okumalıyız?)

Prof. Dr. M. Zeki Duman

Ankara 2016

Prof. Dr. M. Zeki DUMAN

1952 Yılında Sivas'ın Şarkışla ilçesi, Gümüştepe köyünde doğdu. İlkokulu köyünde bitirdi. Orta öğretimin ilk bölümünü Sivas, ikinci bölümünü Kayseri İmam-Hatip Lisesi'nde 1969 yılında tamamladı. Aynı yıl, Eylül ayında, hariçten fark dersleri sınavlarını vererek Kırşehir Lisesi'nden Lise Diploması aldı. 30 Haziran 1973 tarihinde Kayseri Yüksek İslâm Enstitüsü'nden mezun oldu. 1973-1977 yılları arasında dört yıl Kırklareli İmam-Hatip Lisesi'nde Meslek Dersleri Öğretmenliği ve Müdür Yardımcılığı görevlerinde bulundu. 13 Nisan-31 Ekim 1975 tarihleri arasında Isparta'da kısa devre askerlik görevini tamamladı. 26 Haziran 1977 tarihinde Kayseri Yüksek İslâm Enstitüsü'ne Tefsir Asistanı olarak atandı. 18 Nisan 1984 tarihinde Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Tefsir Bilim Dalında Doktor, 25 Kasım 1987 tarihinde Doçent, 11 Haziran 1993 tarihinde de Profesör unvanlarını aldı. 03 Ekim 2009-31 Aralık 2012 yılları arasında Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde Dekanlık görevi yaptı. Arapça ve Fransızca bilmektedir. Evli olup üç çocuk babasıdır. 10.07.2013 Ramazan'nın ikinci günü geçirdiği trafik kazası sonucu rahmet-i Rahman'a kavuşmuştur.

KİTAPLARI

1-Kur'an-ı Kerim'de Örtünmenin Sınırları, İpek Yayın Dağıtım, İstanbul 2008.

2-Beyânu'l-Hak Kur'an-ı Kerim'in Nüzul Sırasına Göre Tefsiri, (I-III), Fecr Yayınevi, Ankara, I. Baskı 2006, II. Baskı 2008.

3-Beş Surenin Tefsiri (Sosyal Muhteva Ağırlıklı), Fecr Yayınevi, Ankara 1999, II. Baskı 2010.

4-Vahiy Gerçeği, Fecr Yayınevi, Ankara, I. Baskı 1997.

5-Nüzulünden Günümüze Kur'an ve Müslümanlar, Fecr Yayınevi, Ankara, Baskıları: 1996, 1997, 2006, 2010.

6-Uygulamalı Tefsir Usulü ve Tefsir Tarihi I, Erciyes Üniversitesi Yayınları, No: 40, Kayseri, 1992.

7-Kur'an ve Tıbbâ Göre İnsanın Yaratılışı ve Tüp Bebek Hadisesi, Nil Yayınları, İzmir, 1990, 1991.

8-Kur'an-ı Kerim'de Adâb-ı Muâşeret, (Doktora) Tuğra Yayınevi ve İpek Yayın Dağıtım, İstanbul, İlk Baskı: 1982, Son Baskı: 2009.

9-İslâm'da Namaz ve Teheccüd, Fecr Yayınevi, Ankara 2010.

10-Cennet Evlerimizde (Arapçadan tercüme) 14.06.2015

Ayrıca çeşitli dergilerde yayımlanmış pek çok makalesi bulunmaktadır.

Yayılanmayı Bekleyen Eserleri

1-İslam'ın Üzerindeki Beş Gölge (Recm, Nesh, Nüzul-u İsa, Köle ve Cariye, Ehl-i Beyt)

2- Hak'tan Halka Kelamullah (Levh-i Mahfuz'dan Mushaf-ı Şerif'e Kelamullah)

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	8
ÖNSÖZ.....	9
GİRİŞ.....	15

I. BÖLÜM

KUR'AN-I KERİM HAKKINDA

A - KUR'AN.....	37
1 - Allah Katındandır.....	40
2 - Hz. Peygamber'in Yegâne Mucizesidir	42
3 - Önceki Kitapları Tasdik Eder ve Özünü İçerir	46
4 - Doğruyu Söyler ve Doğru Yola İletir.....	47
5 - Akli ve İlmî Düşünceye Önem Verir	49
6 - İlme ve Düşünceye Katkıda Bulunur.....	52
7 - Gelişme ve Yeniliklere Açıktır	54
8 - Hürriyeti Savunur	58
B – KUR'AN'IN TENZİL VE TERTİL İLE İNDİRİLİŞİ	60
1 - İnzal ve Tenzil Terimlerinin Anlamları	61
2 - Kur'an'ın İnzalının Keyfiyeti ve Mahiyeti	69
3 - Tenzil'in Amacı	81
4 - Tertil Teriminin Anlamları.....	85
a - İnzalde Tertil.....	86
b - Kıraatta Tertil.....	86
5 - Tertil İle Okumanın Amacı.....	87
C - KUR'AN'IN İNDİRİLİŞ AMACI.....	99
1 - Kur'an Tüm İnsanlar İçin Gönderilmiş İlahî Bir Kitaptır	99
2 - Kur'an, Muttakiler İçin Bir Rehberdir	104
3 - Kur'an Ancak Diri Olanları Uyarır	105
4 - Kur'an İnananları Müjdelemek İçin İndirilmiştir	107
5 - Kur'an, Problemlerin Hâllinde Emsalsiz Bir Kılavuzdur	107

6 - Karanlıklardan Aydınlığa Çıkarmak Aziz ve Hamid'in	
Yoluna İletmek İçin İndirilmiştir	109
a - Müşriklere Benzeyenler!	115
b - Taşdığıının Kıymetini Bilmeyenler!	119
c - Kur'an'ın Lanet Ettiği Kimseler	124
d - Kur'an'ın Övdüğü Müminler	130
e - Namaz'da Kur'an	134
D - KUR'AN'IN ÜSLÛBU	156
E - KUR'AN'IN EVRENSEL NİTELİĞİ	162
F - KUR'AN'IN KÂİNATA BAKIŞI	168
G - KUR'AN'DA İNSANA VERİLEN DEĞER	171
1 - Hayatın (Can) Korunması	178
2 - Aklın Korunması	179
3 - Din'in Korunması	179
4 - Neslin Korunması	183
5 - Malın Korunması	185
H - KUR'AN'IN HAYAT ANLAYIŞI	188

II. BÖLÜM

ASR-I SAADET DÖNEMİNDE KUR'AN VE MÜSLÜMANLAR

A - ASR-I SAADET'İN TANIMI	195
B - İLK EĞİTİM - ÖĞRETİM YILLARI	198
C - SİSTEMLİ EĞİTİM - ÖĞRETİM YILLARI	200
D - KUR'AN ÖĞRENİMİNDE UYGULANAN YÖNTEM	202
E - SAHABE DEVRİNDE KUR'AN VE EZBERLEME FAALİYETİ	206
F - KUR'AN ÖĞRENİM VE ÖĞRETİMİNİ TEŞVİK	214
G - KUR'AN'IN SAHABEYE ETKİ DÜZEYİ	222
H - ÖLÜLER VE KUR'AN	226
I - ÖLÜYE YÂSİN OKUMA VE TELKİN	230
İ - HULEFÂ-İ RAŞİDİN DÖNEMİNDE	
KUR'AN VE MÜSLÜMANLAR	237
J - ANLAMADAN EZBERLEYENE ÖDÜL YOK	239
K - ...VE RESULULLAH'IN ALLAH'A ŞİKÂYETİ	240

III. BÖLÜM
HULEFÂ-İ RAŞİDİN SONRASI DÖNEMLERDE
KUR'AN VE MÜSLÜMANLAR

A - BÜYÜK FİTNE VE MÜSLÜMANLARIN ÜZÜCÜ HÂLİ.....	247
B - KUR'AN'DAN UZAKLAŞMA YAYGINLAŞIYOR	252
C - SADECE SEVAB İÇİN KUR'AN OKUMA DEVRİ BAŞLIYOR	256
D - XX. ASIR MÜSLÜMANLARININ KUR'AN ANLAYIŞI.....	271
E - TÜRK AYDINI VE KUR'AN.....	273
1 - Laik Aydınlar ve Çıkmazları	275
2 - Müslüman Aydınlarımız.....	281
a - Pozitif İlimlerde Uzman Aydınlarımız	281
b - İlahiyatçı Aydınlarımız	283
F - TÜRK HALKI VE KUR'AN	292
G - ÜCRET KARŞILIĞI OKUNAN KUR'AN - SEVAP İLİŞKİSİ.....	298
H - KUR'AN'IN SEVABI ÖLÜYE GİDER Mİ?	306
I - KUR'AN'A FOLKLORİK YAKLAŞIMLAR.....	315
İ - KUR'AN'I "OKUMA" NIN ÖN ŞARTLARI.....	330
1 - Kur'an'a "İstia'ze" ile Başlanmalı	330
2 - Allah'ın Adı İle/Besmele Okunmalı.....	337
3 - Müsait Bir Hâl ve Ortamda Okunmalı.....	340
4 - İçten ve Sessiz Olarak Okunmalı.....	346
5 - Kulak ve Akıl Birlikte Kullanılmalı.....	350
6 - Ön Yargıdan Uzak Okunmalı.....	354
J - KUR'AN'I ANLAYARAK OKUMAK İÇİN NE YAPMALI	359
SONUÇ.....	363

KISALTMALAR

A.g.e.	: Adı Geçen Eser
a.s.	: Aleyhisselam
a.c.	: Azze ve Celle
c.c.	: Cellecelalühü
ev.	: Çeviren
Bkz.	: Bakınız
Bil.	: Bilgi için
Krş	: Karşılaştırınız
r.a.	: Radıyallahu anh
s.	: Sayfa
s.a.v.	: Sallallahu Aleyhi ve Sellem
tsz.	: Tarihsiz
trc.	: Terceme Eden
v.s.	: Ve saire
v.d.	: Ve devamı

ÖNSÖZ

Arap Dili'nde "Kur'an", okumak anlamına gelen bir mastar olup okunan şey manasında isim olarak kullanılmaktadır.¹

Kur'an, Allah tarafından, Cebrail vasıtasıyla Hz. Muhammed'e (s.a.v.), yaklaşık yirmi üç yılda "Arap dili ile lafız, nazım, mana ve beyan olarak, pasajlar halinde bölüm bölüm okunarak inzal edilen"² Mushaflarda yazılan, tevatür yoluyla bize kadar intikal eden, namazlarda okunan ve kıyamete kadar Allah'ın muhafazası altında bulunan mu'ciz bir kelimedir. Allah'ın kelamının ismidir. Tıpkı Hz. Musa'ya (a.s.) indirilen Kitab'a Tevrat, İsa'ya (a.s.) verilen Kitab'a da İncil adlarının verildiği gibi... Peygamberler zincirinin en son halkası olan Hz. Muhammed'e (s.a.v.) indirilen Kitab'a da Kur'an, özel isim olmuştur. Onun tümüne Kur'an denildiği gibi herhangi bir bölümüne de Kur'an tabir edilir.

Bu ismin, okumak anlamına gelen bir kökten türetilmesi sebebiyle, Müslümanlar arasında Kur'an denilince hemen akla "okumak" gelmektedir ki, bu da bu kitaba verilen Kur'an isminin, müsemması ile ne kadar uyuştuğunu göstermeye yeter.

Okumaktan maksadın anlamak olduğunu söylemeye, bilmem lüzum var mıdır? Çünkü anlamadan okuyana, "*Öyleyse niçin okuyorsun?*" denilebilir de okuyan birine "*Anlamak için mi okuyorsun?*" demek, soruyu soran için abes karşılanır. Zira bir mektup, bir gazete, bir kitap, bir yazı anlamaktan başka bir maksadla okunmaz. Lâf olsun diye, görsünler veya okuyor desinler diye okumak, vakti öldürme gafletinden başka bir şey değildir. Bu da insanı gülünç duruma düşürür! Hz. Ali'nin (Kerremallahu vechehu) "Kendisinde anlayış ve tefekkür bulunmayan hiçbir okuma da hayır yoktur" (Buhari, F. Kur'an, 37) sözü son derece hikmetli bir sözdür.

Okumaktan maksad anlamak olunca, elbette ki, anlamanın da bir amacı olacaktır. Bu amaç da okunan şeye bağlıdır.

¹ Bkz. Rağıb, Müfredat, KRE Madd.

² Bkz. Kıyame, 75/16-19.

Mektupsa, haber almak; gazete ise, bilgi ve haber sahibi olmak; ilmî bir eser ise, bilgi edinmek, araştırmak gibi maksadlara yöneliktir.

Bu konuda, Kur'an-ı Kerim sözkonusu olduğunda, okumak denilince iki mana akla gelir. Birincisi Allah'ın Kelamı'nı, yani "Yazılı Ayetler"ini, ezberden veya yüzüne okumak tilavet etmek, kavramak ve yaşamak; ikincisi ise, yine Kur'an'ın teşviki ile Allah'ın yazılı olmayan "Kevnî Ayetler" ini/sözsüz ayet, yani yaratılmış varlıkları tedkik edip incelemek, düşünmek, bilgi ve ibret almaktır.

Kur'an'da, Allah'a delalet eden her şeye ayet denir. Allah'ın Kevnî Ayetleri demek, tıpkı Kur'an'daki ayetlerinin olduğu gibi O'nun varlığına, birliğine, eşi ve benzerinin olmadığına, azamet ve kudretinin büyüklüğüne ve yüceliğine delalet eden, insan ve onu kuşatan yaratılmışların tamamı demektir. Arz, sema ve her ikisinde mevcut olup âlem olarak isimlendirilen her tür, bu anlamda birer ayet ve Allah'a delil ve alâmettir. Onları yakinen inceleyen ve düşünen her aklıselim sahibi insanı yüce yaratıcısına götürdükleri için bunlara Kevnî Ayet diğer bir ifade ile söylemek gerekirse, sözsüz ayet adı verilmiştir. Mevlânâ hazretleri demiştir ki: "...Söz, idrak etmekte söze muhtaç olanlar içindir. Sözsüz idrak edenin söze ne ihtiyacı kalır? İdrak edebilen için şu göklerin, yerlerin hepsi sözdür." (Fihî Mâ Fih, İstanbul, 1985, s. 34). Kur'an'ı anlayarak ve dikkatli bir biçimde okuyan her kimse, Allah Teala'nın, okuyucunun dikkatini sık sık bu ayetler üzerine çekmekte olduğunu görebilmektedir. Bununla Yüce Allah'ın, biz Müslümanları, Kevnî Ayetleri, yani eşyayı görüp geçme yerine, bazen de durup düşünmeye; inceleme ve değerlendirmeye teşvik ettiği muhakkaktır. Mesela Allah Teala Kur'an'da düşünmek isteyenlere şöyle bir tefekkür örneği nakletmiştir:

"Şüphesiz göklerin ve yerin yaratılışında, gece ve gündüzün peş peşe gelip gitmelerinde aklıselim sahipleri için elbette işaretler vardır! Onlar ayakta iken, otururken ve yanları üzere yatmış olarak da Allah'ı zikrederler; göklerin ve yerin yaratılışı hakkında tefekkür eder ve şöyle derler: "Rabb'imiz! Sen bunları elbette boş yere yaratmadın; Sen boş şeyler

yapmaktan elbette yücesin! Bizi cehennem azabından koru “Rabb’imiz! Sen kimi ateşe sokarsan, onu kesinlikle perişan edersin. Elbette orada zalimlere yardım edecek hiç kimse yoktur!” “Rabb’imiz! Biz, ‘Rabb’inize iman edin!’ deyip imana çağıran elçiyi duyduk, hemen iman ettik.”³ “Rabb’imiz! Bizim günahlarımızı bağışla, kusurlarımızı ört ve iyilerle birlikte canımızı al!” “Rabb’imiz! Elçilerin vasıtasıyla bize vaat ettiklerini lütfet, hesap gününde bizi rezil ve perişan eyleme! Sen vaadinden dönmezsın...” (Âl-i İmran, 3/190-194)

Allah, Resulü Hz. Muhammed’e ilk olarak indirdiği beş ayette: *“Yaratan Rab’bının adıyla oku. O insanı ‘Alak’ denilen rahme tutunmuş hücreler topluluğundan yarattı. Oku. Ekrem olan Rabb’in insana kalem ile yazmayı ve bilmediği şeyleri öğretti.”*⁴ buyurmuştur.

Bu ayetlerde iki defa geçen *“oku”* emri, Yazılı ve Kevnî Ayetlerin her ikisini de ihtiva ettiğinden şüphemiz yoktur. Çünkü yukarıda da bahsettiğimiz gibi, Allah Teala Kur’an-ı Kerim’inde sık sık Kevnî Ayetlerine de dikkat çekmekte ve buyurmaktadır ki: *“Şüphesiz, semaların ve arzın yaratılışında, gece ile gündüzün peş peşe gelmesinde düşünen akıl sahipleri için ayetler vardır.”*⁵

*“Şüphesiz göklerde ve yerlerde inananlar için pek çok ayetler vardır. Sizin yaratılışınızda ve yeryüzünde yaydığı canlılarda, yakinen inanan topluluklar için ibret verici işaretler vardır. Gece ile gündüzün değişmesinde (peşpeşe gidip gelmesinde), Allah’ın gökten indirmiş olduğu bir rızıkta, ölümünden sonra arzı diriltmesinde, rüzgârları değişik yönlerden, hafif ya da güçlü olarak estirmesinde aklını kullananlar için pek çok ayetler vardır.”*⁶

“Sizi topraktan yaratması ve insan olarak yeryüzüne yayılivermeniz O’nun ayetlerindedir. Kendileriyle huzur ve sükûn bulasınız diye size kendinizden eşler yaratması, aranızda sevgi ve merhamet bağı koyması da O’nun ayetlerindedir.

³ Krş. Mülk, 67/9-11.

⁴ Alak, 96/1-5.

⁵ Âl-i İmran, 3/190.

⁶ Casiye, 45/3-5.

Düşünen kimseler için bunlarda elbette işaretler vardır. Göklerin ve yerin yaratılması, dillerinizin ve renklerinizin farklılaşması da O'nun ayetlerindedir; hiç şüphesiz, bilenler için bunlarda işaretler vardır. Geceleyin uyumanız, gündüzleri lütfundan rızkınızı aramanız da O'nun ayetlerindedir; hiç şüphesiz, duyan kimseler için bunlarda işaretler vardır. Size korku ve ümit arasında şimşegi göstermesi⁷, gökten yağmur indirip onunla ölümünden sonra toprağa tekrar hayat vermesi de O'nun ayetlerindedir; hiç şüphesiz, aklını kullanan kimseler için bunlarda işaretler vardır. O'nun emriyle yerin ve göğün varlığını düzgünce sürdürmesi de O'nun işaretlerindedir. Daha sonra O sizi arzdan tek bir çağırıyla çağırdığında, bir de bakmışsın ki hepiniz oradan çıkıvermişsiniz! Göklerde ve yerde var olan her şey O'nundur; hepsi de O'na içtenlikle itaat etmektedirler. Halkı ilk defa yaratan O'dur. Sonra yaratmayı tekrarlayacaktır O! Bu O'nun için daha da kolaydır! Göklerde ve yerde en yüce nitelikler sadece O'na aittir. O çok güçlüdür, her şeyi yerli yerince yapar.⁸⁹ De ki "Hiç düşündünüz mü: Allah sizin işitme ve görme duyularınızı alsa, kalplerinizi de mühürlese, Allah'tan başka onları size geri getirebilecek ilâh kimdir?" (En'am, 6/46)

Bunlar ve Kur'an'daki daha bunlara benzer nice ayetler, Allah Teala'nın Kevnî Ayetlerine dikkatleri çekmekte ve yazılı olan Kur'an Ayetlerini okurken, ilmî ve tecrübi/bilimsel olarak bunların araştırılmasını muhataplarından istemektedir. Yani onların da okunacak ayetler olduğunu söylemektedir.

Kur'an-ı Kerim; Allah'ı ve O'nun azametini tanıtmak, "bilimsel" bilgi ile imanı kuvvetlendirmek Allah'tan başkasına kulluk ettirmemek, dünya hayatında sırf Allah'a kul olup gerçek özgürlüğü yaşayan mümine dünya ve ahiret mutluluğunu yaşatmak, Sırat-ı Müstakim üzere yaşamının yollarını göstermek; ilmî, fikrî, ictimai, iktisadî, ahlâkî, hukukî... ilkelere istifa edermek maksadıyla sırf insan için gönderilmiştir.

⁷ Bkz. Ra'd, 13/12.

⁸ Bkz. Nahl, 16/60.

⁹ Rum, 30/20-27.

Okumakta olduğumuz yazılı Kur'an'ı, yani Kelamullah'ı anlamadan okumanın insanı bu maksadlara götüremeyeceği için ayet olma yönünden de Kur'an'ın o insana, zikir, ibret ve bilgi açısından hiç bir faydası olmayacağı muhakkaktır. Fakat ne yazık ki, bugün Müslümanlar, özellikle milletimizden büyük çoğunluk, genelde Kur'an'ın indirildiği dil olan Arapça'yı bilmedikleri, Türkçe tefsirlerden de istifade etmedikleri için Kur'an'ı, anlamadan okumayı yeterli görmekte-dirler! Bu yüzden Kur'an okurken onun ihtiva ettiği manaları bilmiyor ve onun yüceliğini idrak edemiyorlar. Kelamullah'ı, sadece Arap dili ile yazılı olan lafızlarını yani onu bize taşıyan zarfını tilâvet ediyorlar; maalesef zarfın içeri; lafızların ihtiva ettiği özü, asıl değerli olan kısmı yani okuyana gıda, hasta gönüllere şifa, dünyevi sorunlara deva verecek olan muhtevayı alamıyorlar. Tıpkı balı kavanozun dışından yalamak veya cevizin içini bir tarafa atıp da kabuğunu yemeğe ve onunla beslenmeğe çalışmak gibi...

Yukarıda da değinmiştik, okumak (kur'an) kelimesi, dışına bakınca bir şeyin içeriğini bilmek, onun özüne vakıf olmak, derinliğine nüfuz etmek anlamını da taşımaktadır. Aynen *"Bir insanın gözlerinden, içinden geçirdiklerini okumak"*; *"Yüzünden ve tavırlarından onun kişiliğini tanımak"*; *"Toplumun özelliklerini, yaşantısından okumak"* gibi.

İşte bütün bu mülahazalarla biz bu çalışmamızda, Kur'an'ı hâlâ anlamadan okuyan Müslümanları uyarmaya; farkında olmadan yaptıkları şeyi kendilerine tanıtmaya; onları gerçek manada kur'ana, yani okumaya teşvik etmek istedik.

Kur'an'sız Müslüman ve İslâm Âlemi'nin olamayacağını, O'ndan istifadenin, ancak onu anlayarak okuyup öğrendiğini yaşamakla mümkün olabileceğini yine Kur'an vasıtası ile anlatmaya çalıştık. Kur'an'ı anlama ve yaşama düşüncesi olmadan sırf sevap kazanmak ve onu da ölümlere göndermenin, ücret mukabili okuyup sevabını satmanın; böylece Kur'an'ı bir ölümler kitabı ya da ticaret metaı haline getirmenin doğru olmadığını; hayata müdahil olmayan Kur'an tilavetinin Müslümanlara rehber olamayacağını İslâm'ın temel kaynakları vasıtası ile açıklamak istedik.

Nihayet araştırmacı bir ilim adamı olarak *“Hayra çağırma, ma'rufu emredip münkeri yasaklama”* görev ve sorumluluğumuzu, bu yolla yerine getirmeye çalıştık.

Amacı bakımından oldukça büyük, fakat acimizizin eseri olarak son derece küçük olan bu çalışmamızda sorumluluğumuzun büyüklüğü sebebiyle Allah'ın gazabına maruz kalmamak ve rızasına kavuşmaktan başka hiçbir şeyi düşünmedik. Bu düşünce ile de hata etmemeye azami gayret gösterdik. *“Belki ben, bu konuda aşırı düşünüyor olabilir miyim?”* diyerek, zaman zaman çevremde, meslekdaşarımla tartışma konusu edindiğim ve kanaatimin doğruluğunu tesbit etmeye çalıştığım çok olmuştur. Ancak hatasız bir kul ve insan eserinin olmayacağını da çok iyi biliyor ve inanıyorum.

Bu münasebetle, okuyucularımın samimi tenkidlerine açık olduğumu ve bu sebeple vaki olacak yazılı uyarılarına peşinen müteşekkik olduğumu bildirir, Yüce Mevla'dan af ve mağfiretimi istirham ederim.

Şüphe yok ki, sorumluluğumuz çerçevesinde düşünüp gayret göstermek bizden, muvaffakiyet sadece Cenab-ı Hakk'dandır.

10 Aralık 2010

Prof. Dr. M. Zeki Duman